

1

2

1. ลูกนันทงที่หน้าทางเข้าวิหารวัดวิเวกอันจิ วนอุทยานแห่งชาติมิโน โอซาก้า
2. ลูกโมะจิโนะคิรับน้ำฝนชุ่มฉ่ำที่ลานหลังวัด Sanjusangendo เกียวโต

"นันทง" (Nanten) ไม้มงคลฤดูหนาว

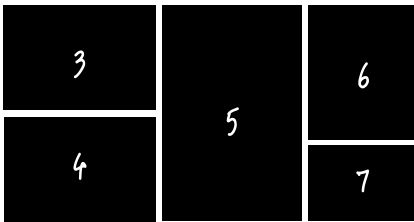
กัญญา ปัทมโอ

หลัง ไม้หนึ่เหลืองแดงในฤดูใบไม้ร่วงโรยไป ก็ดูเหมือนดอกไม้ ใบหนาจะหดหายขาดสีส้มตามๆ กันไปด้วย แต่หากสังเกตให้ดีจะเห็นลูกไม้สีแดงทั้งตามป่าเขา ตามสวนสาธารณะ และตามสวนญี่ปุ่นในวัดหรือศาลชินโตหลายต่อหลายแห่ง ลูกไม้เหล่านี้มีหลายสิบหลายร้อยประเภทด้วยกัน ทั้งพืชล้มลุก และทั้งไม้ยืนต้น

ตามตำราพฤกษศาสตร์ ลูกไม้แดงจัดเป็นผลไม้ซึ่งข้างในมีเนื้อ และน้ำอยู่ด้วย ว่ากันว่าสีแดงของมันเป็นยุทธศาสตร์ในการแพร่พันธุ์ ทำให้นกมองเห็นได้ง่าย จะได้มาโฉบกิน และนำเมล็ดไปแพร่พันธุ์ในที่ต่างๆ แต่สำหรับนักจัดดอกไม้หรือคนชอบชมดอกไม้แล้ว ลูกไม้แดงเป็นไม้ประดับเยี่ยมดอกไม้ที่งามยิ่ง โดยเฉพาะในหน้าหนาวที่ดอกไม้ตามธรรมชาติเริ่มร่วงโรยไป ลูกไม้แดงที่พบเห็นบ่อยในญี่ปุ่น ได้แก่ เซนเรียว มันเรียว โมะจิโนะคิ และนันทง ซึ่งจะได้หยิบยกมาแนะนำกันในครั้งนี้

ลูกนันทงเป็นลูกไม้แดงลูกเล็กๆ เท่า 1 ใน 3 ของมะเขือพวง มักห้อยเป็นพวงย่อยลงมา พวงใหญ่ๆ อาจมีเป็นร้อยๆ ลูก โดยทั่วไปลำต้นจะสูงราว 1-2 เมตร แต่ต้นเก่าแก่บางต้นจะสูงถึง 3-5 เมตร ยิ่งต้นสูงยิ่งจะมีช่อซ้อนกันหลายช่อ ดูเด่นเห็นได้แต่ไกล ใบของต้น

นันทงเรียวยาวราว 3-7 เซนติเมตร กว้างราว 1-2.5 เซนติเมตร จะเปลี่ยนสีจากเขียวเป็นเขียวมีขอบแดงหรือแดงจัดในฤดูใบไม้ร่วง โดยใบจะไม่ร่วงอยู่ได้ทนทานข้ามปีก่อนที่จะผลิใบใหม่ และออกดอกเล็กๆ เป็นสีขาวแกมเหลืองในฤดูฝน สมัยก่อนดอกของมันไม่เป็นที่รู้จักทำลูก และใบ เพิ่งจะมาเป็นที่นิยมในหมู่ผู้รักสวนในยุโรปเมื่อไม่นานมานี้ นันทงมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Nandina domestica* มีถิ่นกำเนิดในจีน และอินเดีย ได้รับการขนานนามโดย Carl Peter Thunberg นักพฤกษศาสตร์ชาวสวีเดน (มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ.1743-1828) ที่เดินทางมาสำรวจพืชพันธุ์ในญี่ปุ่นและนำกลับไปรวบรวมเป็นหนังสือกว่า 800 ชนิด ดั้งเดิมเชื่อกันว่าแพร่หลายเข้ามาในญี่ปุ่นในสมัยนารา โดยพระสงฆ์โคโบไดชิผู้ไปอัญเชิญพุทธศาสนาจากเมืองจีน โดยนำเข้ามาในฐานะยาแก้ไอ และยารักษาโรคทางเดินหายใจ **นันทงเป็นไม้ที่ชอบอากาศไม่หนาวจัด เมื่อมาเจออากาศอบอุ่นทางภูมิภาคคันไซ และได้ลงมาจึงแพร่หลายตามธรรมชาติ** ครั้งแรกที่พบชื่อนันทงเป็นลายลักษณ์อักษรในญี่ปุ่นคือจาก "บันทึกเมงเดทสูกิ" ของฟูจิระระะชะตะอิเอะ ชุนนางชั้นสูงในสมัยคามาคุระ (ค.ศ.1185-1333) ว่ามีผู้ปลูกต้นนันทงไว้ในสวน แสดงว่านันทงเป็นต้นไม้ประดับในสวน

3. ลูกน้ันแดงหลังหิมะโปรยใหม่ๆ ในต้นฤดูหนาวที่นั่นแดงเอน เรียวกังเก่าแก่ที่เมืองอะมะมิ ทางตอนใต้ของโอซากา
4. บางพวงจะใหญ่ และมีลูกเล็กๆ เป็นร้อยๆ ลูก เป็นอาหารของนก กว่ากันว่าความที่ลูกน้ันแดงมีพิษอ่อนๆ นกกาจึงกินแต่พอประทังชีวิตไม่กินจนหมดเกลี้ยง
5. เวลาลมอ่อนๆ พัดมา จะเห็นช่อน้ันแดงพลิกลงไปมาในสวน เพิ่มความงามในฤดูหนาวได้
6. โดยทั่วไปสามารถพบลูกน้ันแดงได้ทุกแห่งในเกียวโต แต่แถวบ้านเรือนผู้คนใกล้ๆ วัด Ginkaku-ji ดูเหมือนจะพบเห็นได้มากเป็นพิเศษ
7. ต้นโมะจิโนะคิสูงราว 6-7 เมตร ที่โอะคุไดเสน ทดโทะริ

ญี่ปุ่นมาตั้งแต่โบราณกาล โดยเฉพาะที่หน้าประตูเข้าบ้าน และที่บ่อน้ำล้างมือหน้าห้องน้ำ ผู้รับบอกว่าน้ันแดงหน้าบ้านมีไว้เพื่อปิดเป่าความไม่เป็นมงคล ส่วนที่หน้าห้องน้ำสมัยโบราณซึ่งอยู่ห่างตัวบ้านออกไปนั้น ยามไม่มีน้ำล้างมือ แคเด็ดใบน้ันแดงมาลูบที่ฝ่ามือก็จะช่วยฆ่าเชื้อโรคได้ ส่วนกิ่งก้านของมันก็ใช้เป็นที่ยึดเวลาผู้สูงอายุไปห้องน้ำยามดึกๆ ดื่นๆ

นอกจากนั้น ในสมัยโบราณน้ันแดงมักจะพกพาเอาใบน้ันแดงใส่กระเปาะติดตัวไปด้วย และทุกครั้งที่อยู่อกศึก พวกเขาจะเอากิ่งของมันปักลงบนดินเป็นเคล็ดให้ได้ชัยชนะในสงคราม น้ันแดงมาเป็นต้นไม้มิริมิ่วอย่างจริงจังในสมัยเอโดะด้วยความเชื่อที่ว่า น้ันแดงจะช่วยป้องกันอัคคีภัยได้ เหตุผลประการหนึ่งน่าจะมาจากศัพท์คำว่า “น้ันแดง” นั้นสื่อความหมายของคำว่า “น้ันโอะเทนจิเตะ” หรือ “การพ้นภัยพิบัติ”

ปัจจุบัน น้ันแดงถือเป็นลูกไม้มงคลที่นิยมประดับประดาทั้งใบและลูกสีแดงสดใสในช่วงปีใหม่ และในงานมงคล โดยเฉพาะในงานฉลองอายุเด็กเล็กหรือคนชราที่มีการใช้ข้าวเหนียวแดงหนึ่งหรือ “เสะกิชัง” เป็นอาหาร ใบน้ันแดงจะถูกนำมาประดับหรือเอามาลงข้าวเหนียวแดงด้านล่างไว้ ผู้รับบอกว่าในใบน้ันแดงมีสาร nandinine ที่ทำปฏิกิริยากับไอระเหย จากข้าวเหนียวแดงช่วยให้ข้าวเหนียวเก็บไว้ได้นานไม่เน่าเสีย และยังมีบริษัทผู้ผลิตยาหลายแห่งนำไป ผล และ

รากของน้ันแดงไปพัฒนาทำยาแก้โรคภูมิแพ้ อบแห้งผสมกับใบชาดื่มลดรอยแผลศัลยกรรมหลังการผ่าตัด ยารักษาอาการอักเสบของต่อมทอนซิล ฯลฯ อีกมากมาย

ลูกไม้แดงตามริมรั้วในฤดูหนาวไม่เพียงแต่จะเพิ่มสีสันให้กับญี่ปุ่นในเดือนธันวาคม และมกราคมซึ่งหนาวเย็นแห้งแล้งเท่านั้น แต่ยังมีสรรพคุณทั้งด้านยา และเป็นไม้มงคลดั้งเดิมที่อยู่คู่กับธรรมชาติมาแต่โบราณกาลอีกด้วย

*โดยทั่วไป นักท่องเที่ยวจะพบเห็นต้นน้ันแดงได้ตามสวนญี่ปุ่นชื่อดังแทบทุกแห่ง แต่จะพบมากโดยเฉพาะที่เกียวโต

**ที่ตำบลอะมะมิ ทางตอนใต้ของโอซากา มีออนเซนเรียวกังสถาปัตยกรรมปี ค.ศ.1913 ผลงานนายทตุนะ เคงโกะ สถาปนิกชื่อดังชาวญี่ปุ่นที่ย้ายอาคารหลังมาตั้ง และให้บริการจากปี ค.ศ.1935 ในฐานะเมืองที่พักรอรับผู้ที่จะเดินทางไปนมัสการพระที่วัดพุทธบนเขาโคยะซัง โดยใช้ชื่อว่า “เรียวกัง น้ันแดงเอน” เพราะที่นี้เป็นป่าต้นน้ันแดง ทั้งสวนด้านหน้า และด้านในของเรียวกังรายล้อมไปด้วยต้นน้ันแดงใหญ่เล็ก ในช่วงฤดูหนาวเมื่อมีหิมะปกคลุม ลูกน้ันแดงสีแดงจะดูชุ่มฉ่ำตัดกับสีขาวของหิมะได้อย่างเหมาะเจาะ เดินทางโดยรถไฟ Nankai Koya Line ลงที่สถานี Amami เดินไปเพียง 1 นาที